

**ÎNCĂLZIREA GLOBALĂ DEVINE COPLEȘITOARE
– ÎNTRE CRIZE CLIMATICE, CRIZE ECONOMICE ȘI CRIZE
ENERGETICE –**

**GLOBAL WARMING IS BECOMING OVERWHELMING
– BETWEEN CLIMATE CRISES, ECONOMIC CRISES AND
ENERGY CRISES –**

General de brigadă prof. univ. dr. Mircea UDRESCU*
(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov, 050044, Bucharest, Romania,
email: secretariat@aosr.ro)

Colonel (r.) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU**
(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov, 050044, Bucharest, Romania,
email: secretariat@aosr.ro)

Rezumat: Conferința părților, COP 26, de la Glasgow, privind combaterea schimbărilor climatice, s-a încheiat cu o singură speranță majoră: a reușit să mențină în viață obiectivul de acum șase ani ce vizează plafonarea la 1,5°C a încălzirii globale față de nivelurile preindustriale. Angajamentele ferme lipsesc cu desăvârșire, iar marile puteri, respectiv SUA, China, India și Australia au respins majoritatea angajamentelor. Conferința s-a amânat cu o zi, numai pentru ca toată lumea să fie de acord cu formularea din acordul final, „reducerea treptată a producției de cărbune” care să înlocuiască formularea „renunțarea treptată la cărbune”. Alături de viziunea șoc din administrația Trump – încălzirea globală nu este o problemă a SUA, chiar și de la reuniunea de la Glasgow s-a întreținut iluzia, susținută de către țările puternic dezvoltate industrial, că încălzirea globală va putea fi stăpânită prin ajustări nesemnificative ale stilului de viață al tuturor locuitorilor planetei, precum și prin demersuri economice care angrenează și mai mult țările sărace. Țările bogate aplaudă orice măsură care pedepsește țările ce dețin păduri dacă taie copacii, dar se opun oricăror măsuri care le-ar obliga să-și respecte ținutele de emisii la care s-au angajat. Criza climaterică este rezultatul exploatării excesive, iresponsabile și insensibile a naturii de către om, și acum natura își cere drepturile înapoi. Lăcomia economică a omenirii începe să fie pedepsită de natură, și pedeapsa vine prin complicații dramatice ce însoțesc numeroasele crize economice, cărora omenirea trebuie să le facă față. Crizele economice și revenirile la anumite stadii de echilibru comportamental necesită de regulă câțiva ani, dar acelea care au legătură cu evenimentele specifice naturii devin din ce în ce mai complexe și cu repetare la intervale mai scurte de ani. Strategiile de abordare a schimbărilor climatice care pun accentul doar pe gestionarea emisiilor de bioxid de carbon nu și pe absorbția acestuia este considerată imorală și incorectă mai ales din partea țărilor sărace

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, email: udrescumircea@yahoo.com.

** Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române, email: esiteanu@yahoo.com.

sau în curs de dezvoltare, care dețin întinderi mari de păduri. Țările bogate susțin tot mai evident ca aceste țări sărace și în curs de dezvoltare să devină responsabile pentru diminuarea suprafețelor înregistrate cu păduri, dar să amâne orice transfer de bogăție proprie către aceste țări prin subvenții financiare ale absorbției de carbon. Dincolo de imperfecțiunile ce se regăsesc în planurile globale de reducere a emisiilor de carbon, tranziția trecerii de la sistemele energetice bazate pe hidrocarburi în sistemele bazate pe energie verde, este sigur că prețurile resurselor energetice vor continua să fie volatile, ceea ce este previzibil că se vor răsfrânge în noi și noi crize economice mai ales pentru țările sărace sau în curs de dezvoltare. Pentru acestea, factorul energetic va constitui, pe termen scurt și mediu, componenta majoră în declanșarea de crize economice tot mai acute. În efortul european de a realiza o tranziție spre o economie cu un conținut rezonabil de carbon, în România se vor înregistra mulți perdanți: gospodării și firme. Pentru că familiile cu venituri mici sunt cele mai vulnerabile, statul român a decis să întocmească o listă cu consumatorii vulnerabili către care să deschidă o linie de subvenționare a unor consumuri limitate. Consumatorii considerați pe moment nevulnerabili vor fi nevoiți să se adapteze la condițiile noi de viață, vor reduce consumurile, vor aduce îmbunătățiri energetice locuințelor sau vor plăti mai mult, până când și aceștia vor fi nevoiți să apeleze la mila publică.

Cuvinte cheie: criză, climatică, economică, energetică, mondială, europeană, națională, costuri, prețuri, echilibru, dezechilibru, încălzire, climă, carbon, seră, emisie, responsabilitate.

Abstract: The COP 26 climate change conference in Glasgow ended with one major hope: it managed to keep alive the six-year-old goal of limiting global warming to 1.5°C above pre-industrial levels. Firm commitments are missing, and major powers such as the US, China, India and Australia rejected most of the pledges. The conference was postponed by a day, only for everyone to agree on the wording in the final agreement to “phase down coal production” to replace the wording “phase out coal”. Alongside the shocking vision of the Trump administration – global warming is not a US problem – even since the Glasgow meeting, the illusion has been maintained, supported by the highly industrialized countries, that global warming can be controlled through insignificant adjustments to the lifestyle of all the planet’s inhabitants, as well as through economic measures that further involve poor countries. Rich countries applaud any measure that punishes countries that own forests if they cut down trees, but they oppose any measures that would force them to respect the emissions targets they have committed to. The climate crisis is the result of excessive, irresponsible and insensitive exploitation of nature by man, and now nature is demanding its rights back. Humanity’s economic greed is beginning to be punished by nature, and the punishment comes through dramatic complications that accompany the numerous economic crises that humanity has to face. Economic crises and returns to certain stages of behavioral equilibrium usually require several years, but those related to specific natural events are becoming increasingly complex and repeated at shorter intervals of years. Strategies to address climate change that emphasize only the management of carbon dioxide emissions and not its absorption are considered immoral and unfair, especially by poor or developing countries, which have large areas of forests. Rich countries increasingly support that these poor and developing countries become responsible for reducing the areas registered with forests, but to postpone any transfer of their own wealth to these countries through

financial subsidies for carbon absorption. Beyond the imperfections found in the global plans to reduce carbon emissions, the transition from energy systems based on hydrocarbons to systems based on green energy, it is certain that the prices of energy resources will continue to be volatile, which is predictable to be reflected in new and new economic crises especially for poor countries or in the development race. For them, the energy factor will constitute, in the short and medium term, the major component in triggering increasingly acute economic crises. In the European effort to achieve a transition to an economy with a reasonable carbon content, there will be many losers in Romania: households and companies. Because low-income families are the most vulnerable, the Romanian state has decided to draw up a list of vulnerable consumers to whom it will open a line of subsidizing limited consumption. Consumers currently considered invulnerable will have to adapt to the new living conditions, reduce consumption, make energy improvements to their homes, or pay more, until they too will have to resort to public mercy.

Keywords: *crisis, climate, economic, energy, global, European, national, costs, prices, balance, imbalance, warming, climate, carbon, greenhouse, emission, responsibility.*

Criza climatică și măsurile care se lasă așteptate. La șase ani de la Acordul de la Paris, după ce administrația Trump l-a boicotat complet și după ce noua administrație americană a declarat că „America s-a întors“, în perioada 1-13 noiembrie omenirea a avut ochii ațintiți spre Glasgow, unde a avut loc UN Climate Change of the Parties – COP 26, în speranța că aceasta se va încheia cu rezultate rezonabile. Din păcate, cu mare îngăduință, se poate afirma că succesul Conferinței părților, COP 26, de la Glasgow, privind combaterea schimbărilor climatice, s-a încheiat cu o singură speranță majoră: a reușit să mențină în viață obiectivul de acum șase ani ce vizează plafonarea la 1,5°C a încălzirii globale față de nivelurile preindustriale. Angajamentele ferme lipsesc cu desăvârșire, iar marile puteri, respectiv SUA, China, India și Australia au respins majoritatea angajamentelor. Conferința s-a amânat cu o zi, numai pentru ca toată lumea să fie de acord cu formularea din acordul final, „reducerea treptată a producției de cărbune“ care să înlocuiască formularea „renunțarea treptată la cărbune“.

Principalele considerente ale acestei conferințe¹:

*Cel mai clar angajament al părților – peste 190 de țări participante – vizează stoparea defrișărilor de păduri până în 2030;

*Numai 40 de țări s-au angajat să renunțe la cărbune, dar printre acestea nu se numără SUA, China, Rusia etc.;

*Unele țări, orașe și firme mari s-au angajat să renunțe până în 2040 la mașinile pe combustibili fosili. Paradoxal, Ford și Daimler s-au angajat în acest sens, dar SUA și Germania nu s-au numărat printre țările care și-au asumat asemenea responsabilități.

¹ Sistematizare după Adrian N. Ionescu, Glasgow 2021. Revoluția climatică se amână, articol, Cronicile, no. 88/2021, p.2 și pp. 26-27.

*Nu s-a reușit ca toate țările să se angajeze, prin măsuri ambițioase sau prin măsuri rezonabile, dar transparente, în direcția combaterii încălzirii globale;

*Documentul final cuprinde angajamente financiare și de altă natură din partea statelor bogate către susținerea statelor sărace extrem de sumare și de generale, care nu presupun asumarea de angajamente clare;

*Teoretic, încălzirea globală a fost percepută ca atare, a fost conturată cu mai multă claritate, dar nu s-a ajuns la asumări cantitative și calitative din partea tuturor statelor;

*Declarația finală a Cop 26, cu valoare de acord de conștientizare, dar lipsită de angajamente ferme, afirmă că lumea, în general, trebuie să reducă, până în 2030, emisiile de gaze cu efecte de seră cu 4,5% față de nivelurile din 2010 și să ajungă la zero emisii nete până în 2050, pentru ca încălzirea globală să fie limitată la 1,5°C;

*S-a recomandat ca toate statele să-și stabilească strategii și planuri concrete cu măsuri care să conducă spre acest deziderat, denumite generic NDC – contribuții determinate la nivel național;

*Potrivit unui raport al ONU, la 6 ani de la Acordul de la Paris, ambițioasele ținte verzi asumate de către state s-au dovedit a fi de 7 ori mai mari decât ceea ce s-a constatat real ca efect în 2021;

*Conferința de la Glasgow s-a încheiat fără a se stabili reguli comune pentru stabilirea, transparența și intervenția asupra țărilor naționale;

*Documentul final nu formulează într-un limbaj clar acceptat perspectiva verificării și revizuirii anuale a progreselor asumate și înregistrate, mai ales ca urmare a opoziției marilor puteri, în primele rânduri aflându-se SUA;

*Țările bogate nu și-au ținut promisiunea făcută în 2009 de a face investiții de 100 de miliarde de dolari anual, până în 2020, pentru a ajuta țările sărace și în curs de dezvoltare să combată schimbările climatice la care s-au angajat;

*O cerere pentru viitor, de circa 1300 de miliarde de dolari pe an, până în 2030, a venit numai din partea țărilor africane, dar documentul final nu cuprinde detalii privitoare la creditarea acestor sume;

*Țările bogate au promis că vor îndeplini vechile asumări ce vizează perioade de până în 2023 și că își vor dubla finanțările actuale până în 2025, fără a se face concretizări în legătură cu destinațiile acestor sume;

*La Glasgow, 40 de țări și aproape 150 de organizații s-au angajat să renunțe inițial la cărbune; numai că SUA, China, Australia și India, la care s-au raliat și alte țări și organizații, au susținut că semnează documentul ce cuprindea această inițiativă, numai dacă formularea cu „renunțarea” a fost înlocuită cu formularea „reducere treptată”.

*Făcând notă discordantă, China și SUA, care sunt acreditate cu cea mai mare emisie de gaze de seră, au anunțat că au încheiat un acord surprinzător, de cooperare pentru a limita emisiile respective și de conlucrare pentru atingerea țintei de plafonare a încălzirii globale la 1,5°C;

acordul acesta bilateral, lipsit de detalii și de angajamente clare, a fost considerat mai mult o declarație politică, prin care cele două țări recunosc importanța măsurilor de combatere a schimbărilor climatice, la care nu se angajează concret;

*SUA și Germania, ca țări, nu au semnat angajamentul de producere de mașini cu zero emisii poluante pe piețele majore până în 2035 și în toată lumea până în 2040, în timp ce principalii lor producători naționali, Ford, General Motors, Daimler, Jaguar Land Rover și Volvo au semnat acest document;

*Și de data aceasta, Articolul 6 al Acordului de la Paris, care dă posibilitatea unei țări să plătească o altă țară pentru a reduce emisiile, plata contând pentru atingerea de către aceasta a Țintelor proprii de reducere, iar țara primitoare de fonduri pentru tranziția de verde prin permise de carbon (ex. o țară care renunță la o industrie producătoare de emisii sau împădurește o regiune cu pomi care absorb carbonul înregistrează efectiv reducerea nivelului de emisii, dar poate vinde permise de carbon țărilor care nu au făcut mare lucru în acest sens, dar beneficiază de transferul de atmosferă primenită).²

Pământul, în ansamblul său, cunoaște o criză climatică dramatică. Oamenii de știință avertizează că deceniile de decizii politice și economice nesustenabile au dus spre apariția crizei climatice cu impact devastator asupra civilizației umane viitoare, asupra faunei și florei planetare. Lipsa de perspectivă managerială globală, lipsa de planificare a înșănătoșirii climatice se constituie în tot atâtea responsabilități asupra apariției crizelor economice și energetice. După multe decenii de conștientizare a proceselor climatice degradante, s-a ajuns la momentul în care, renunțarea la energia pe bază de cărbune, migrația la gaz ca soluție intermediară și implicarea majoră în surse energetice regenerabile au avut nevoie de decenii pentru a fi pregătite, dar încă nu se știe cât timp va mai fi nevoie pentru a deveni program în derulare.

Alături de viziunea șoc, administrația Trump – încălzirea globală nu este o problemă a SUA, chiar și de la reuniunea de la Glasgow se întreține iluzia, susținută de către țările puternic dezvoltate industrial, că încălzirea globală va putea fi stăpânită prin ajustări nesemnificative ale stilului de viață al tuturor locuitorilor planetei, precum și prin demersuri economice care angrenează și mai mult țările sărace. Țările bogate aplaudă orice măsură care pedepsește țările ce dețin păduri dacă taie copacii, dar se opun oricăror măsuri care le-ar obliga să-și respecte Țintele de emisii la care s-au angajat.

Studii științifice demonstrează faptul că „Producția de bioxid de carbon este o consecință directă a comportamentului consumerist, energofag, pe care îl au în primul rând locuitorii țărilor dezvoltate. Faptul că China furnizează o treime din emisiile de carbon are o explicație foarte simplă: Este rezultatul consumului din țările dezvoltate pe care ea îl

² Sistematizări după Adrian N. Ionescu, *Revoluția climatică se amână*, articol, *Cronicle*, no.88/2021, pp. 26-27.

satisface.....Un studiu realizat în 43 de țări pe cinci continente și publicat de către Universitatea de Știință și Tehnologie din Norvegia arată consumatorii ca fiind responsabili pentru 60% din emisiile de carbon și 80% din consumul de apă la nivel global. Cea mai ridicată amprentă de carbon o are consumatorul din SUA, cu 18,8 tone echivalent bioxid de carbon, în timp ce consumatorul chinez are o amprentă de zece ori mai mică...consumatorul din România are o amprentă de 4.6 tone...iar media la nivel global este de 3,4 tone.“³

Dincolo de impreciziile evidente de planificare a accelerării tranziției de la hidrocarburi către energia verde, pentru atingerea Țintelor de decarbonizare scumpirile au pornit ca un tăvălug care nu mai poate fi stăpânit. Aducerea Pământului la un nivel de echilibru natural se poate face prin două căi: una guvernamentală, care presupune măsuri conștiente de redresare, și una spontană, la dispoziția naturii, care a devenit amenințătoare, cu efecte devastatoare pe termen lung. Criza climaterică este rezultatul exploatării excesive, iresponsabile și dezechilibrante a naturii de către om, și acum natura își cere drepturile înapoi. Lăcomia economică a omenirii începe să fie pedepsită de natură.

Crizele economice – generalități. Crizele economice sun în cea mai mare parte generate de oameni, dar multe dintre ele au și o componentă naturală. Crizele alimentare și crizele materiilor prime au preponderent cauze ce țin de conduita politică și economică pe termen scurt și mediu a oamenilor, dar au și cauze ce decurg pe termen lung de cauzalități naturale.

Crizele economice sunt rezultatul exceselor de natură socială, politică și economică. De la vestita criză a bulbilor de lălea din secolul XVII din Olanda⁴ și până la recenta criză a creditelor subprime din lumea occidentală, crizele economice se explică prin acțiunea nereglementată a mai multor factori, în rândul cărora se regăsesc: lăcomia oamenilor și a agenților economici, ținerea pe perioade lungi a dobânzilor de referință scăzute în pofida încălzirii economiei, susținerea de cursuri de schimb care nu reflectă legile competitivității pieței, ignorarea accentuării unor rate de îndatorare excesivă care ajung la situații de incapacitate de plată și de achitare a împrumuturilor, susținerea de deficite bugetare mari care nu mai pot fi echilibrate prin venituri realizate, acceptarea de creșteri salariale mari atât în domeniul public cât și în cel privat în afara corelațiilor macroeconomice etc.

În situațiile unor guverne responsabile, analizele științifice asupra evoluțiilor economice se pot transpune în ajustări administrative de natură fiscală sau de reglementare, care asigură reechilibrarea lentă a economiei. Când guvernele sau organismele internaționale ignoră rolul lor de intervenție și reglementare, atunci se realizează o reechilibrare economică spontană, care reduce decalajele și dezechilibrele atinse, cu un anumit cost al

³ Radu Crăciun, Fără ipocrizie, despre incapacitatea de-a limita încălzirea globală, articol, Cronicile, no.88/2021, p. 98.

⁴ Pe larg, Mike Dash, Mania lalelelor, Editura Umanitas, București, 2014, pp. 171-175.

șomajului, al devalorizării monedei naționale, al creșterii inflației, al sărăcirii populației. Ajustarea spontană a decalajelor economice, prin forțele pieței libere, devine acuzatoare pentru guvernele în exercițiu, care încep să fie acuzate, după caz, de complicitate cu forțele destabilizatoare interesate, de ignoranță, de pasivitate, de lipsă de curaj, de rea voință etc.

Crizele economice și revenirile la anumite stadii de echilibru comportamental necesită de regulă câțiva ani, dar acelea care au legătură cu evenimentele specifice naturii devin din ce în ce mai complexe și cu repetare la intervale mai scurte de ani. Strategiile de abordare a schimbărilor climaterice care pun accentul doar pe gestionarea emisiilor de bioxid de carbon nu și pe absorbția acestuia este considerată imorală și incorectă mai ales din partea țărilor sărace sau în curs de dezvoltare, care dețin întinderi mari de păduri. Țările bogate susțin tot mai evident ca aceste țări sărace și în curs de dezvoltare să devină responsabile pentru diminuarea suprafețelor înregistrate cu păduri, dar să amâne orice transfer de bogăție proprie către aceste țări prin subvenții financiare ale absorbției de carbon.

Producția de bioxid de carbon este un fapt dovedit că este consecința directă a comportamentului energofag, pe care îl au în primul rând locuitorii țărilor dezvoltate. Ca atare, raționamentele legate de încălzirea globală este necesar să ia în considerare amprenta de carbon pe care orice om al planetei o are bine calculată. Judecând din această perspectivă... faptul că China furnizează o treime din emisiile de carbon are o explicație foarte simplă. Este rezultatul consumului din țările dezvoltate pe care ea îl satisface. Un studiu realizat în 43 de țări pe cinci continente și publicat de Universitatea de Știință și Tehnologie din Norvegia arată consumatorii ca fiind responsabili pentru 60% din emisiile de carbon și 80% din consumul de apă la nivel global. Cea mai ridicată amprentă de carbon o are consumatorul din SUA, cu 18,8 tone echivalent bioxid de carbon, în timp ce consumatorul chinez are o amprentă de 10 ori mai mică... consumatorul din România are o amprentă de 4,6 tone echivalent...iar media mondială este de 3,4 tone echivalent⁵.

Dincolo de imperfecțiunile ce se regăsesc în planurile globale de reducere a emisiilor de carbon, tranziția trecerii de la sistemele energetice bazate pe hidrocarburi la sistemele bazate pe energie verde, este sigur că prețurile resurselor energetice vor continua să fie volatile, ceea ce este previzibil că se vor răsfrânge în noi și noi crize economice mai ales pentru țările sărace sau în cursa de dezvoltare. Pentru acestea, factorul energetic va constitui, pe termen scurt și mediu, componenta majoră în declanșarea de crize economice tot mai acute.

Criza energetică în România.

Reperusiuni de sorginte globală. Cea mai recentă tranziție energetică din istorie este atribuită șocului petrolului din 1973. Șocul petrolului din 1973 a avut ca argument demn de luat în seamă creșterea

⁵ Din Radu Crăciun, Fără ipocrizie, despre incapacitatea de-a limita încălzirea globală, articol, Cronicile, no.88/2021, p. 98.

prețului și volatilitatea acestuia pe piețele petrolului. Șocul petrolului s-a reflectat imediat în fenomene macroeconomice importante, ca: încetinirea drastică a ritmului de creștere a producției industriale, accelerarea creșterii șomajului, amplificarea creșterii deficitelor guvernamentale și un ritm aproape de necontrolat al creșterii inflației. În esență, tranziția declanșată de criza petrolului din 1973 a însemnat modificarea raportului de putere între țările producătoare de petrol și țările occidentale mari consumatoare de petrol în condițiile Războiului Rece.

Răspunsul țărilor occidentale la primul șoc energetic a constat în strategii de creștere a independenței energetice, prin diversificarea surselor de aprovizionare, realizarea unui mix energetic echilibrat și complementar, exploatarea petrolului chiar și perimetre considerate până atunci ca fiind nerentabile, declanșarea dezvoltării centralelor pe combustibili nucleari, accelerarea cercetării științifice cu obiective energetice.

De data aceasta, tranziția energetică este dictată de conștientizarea faptului că a apărut o discrepanță periculoasă între societatea omenească, înțeleasă ca producătoare și consumatoare de resurse energetice și natura, înțeleasă ca mediu dezechilibrat ca urmare a exploatării iresponsabile de către oameni. Problemele ecologice și sociale mondiale, cunoscute prin eforturile organismelor mondiale și nu numai care vizează, printre altele: reducerea încălzirii globale, reducerea poluării, epuizarea resurselor planetare, lupta împotriva sărăciei, lupta împotriva pandemiilor etc., necesită acțiuni comune pentru o nouă tranziție energetică. Tranziția energetică actuală este dictată nu de rațiuni geopolitice, ci de rațiuni ce țin de depășirea în comun a consecințelor ce decurg din accentuarea încălzirii globale, cu numeroasele sale consecințe ce se regăsesc în numeroasele crize sociale și economice care se pare că nu mai au rezolvări imediate. Ca atare, tranziția energetică a deceniilor următoare se referă la transformările ce trebuie să cuprindă producția, consumul și distribuția specifice pe un teritoriu marcat de o administrație publică pentru a-l aduce la anumiți indici de performanță ecologică.

Programele care au început să fie puse în aplicare prin voință politică vizează înlocuirea treptată a energiilor fosile, apoi nucleare, cu un mix energetic ce încurajează energiile regenerabile, prin strategii complementare care să conducă la reducerea consumului, la economisiri energetice în serie, la creșterea eficienței energetice, dar și la schimbări comportamentale în legătură cu produse și servicii care au în amonte anumite consumuri energetice.

UE, prin programul Green Deal, a impus deja politici de reducere a producției și consumului energetic a cărbunelui. Pe măsură ce criza pandemică este spre terminare, iar necesarul de energie electrică este în creștere, se constată că „în momentul în care se pun mari speranțe în concluziile COP 26 privind clima, energia fosilă este deja în vigoare, într-un moment în care prețurile la gaze și electricitate cresc brusc. Peste tot în Europa, facturile cresc: +37% pentru energia electrică într-un an în Spania; +30% pentru gaze în următorul trimestru în Italia; +12,6% pentru gazele

reglementate în Franța de la 1 octombrie..⁶„Cu certitudine, pe piața energetică europeană a apărut o dereglare majoră între cererea bruscă de energie și perturbarea producției de energie, care întreține volatilitatea prețurilor la energia electrică. Totul a pornit de la decizia politică a UE de a se dispune în fruntea listei de susținători ai COP 26, fără a se studia costurile sociale.

UE și măsurile sale de bumerang. Actuala criză energetică constituie o lecție pe care responsabilii europeni nu o vor uita prea curând. Lipsa de planificare riguroasă a tranziției energetice demonstrează de ce se măresc prețurile energiei la consumatorii casnici la niveluri insuportabile. S-a ajuns aici, din cauza ofertei insuficiente pe termen scurt și a speranței unei tranziții energetice complementare pe termen mediu. În 2021 țările nordice nu au reușit să-și completeze stocurile de gaze naturale. Majoritatea țărilor europene au sperat și au preferat să aștepte o eventuală reducere a prețurilor. Marii extractori de gaz europeni au continuat să-și reducă sau chiar să-și sisteze producția extrasă. România s-a aliniat acestei politici și a amânat legiferarea exploatărilor offshore care să compenseze reducerea producției în câmpurile tradiționale. Forțată de împrejurări, UE s-a reorientat spre importuri din Norvegia și Rusia pentru gaz metan, respectiv SUA și Orientul Mijlociu pentru GPL. Gigantul Gazprom nu a agreat solicitările pe termen scurt, fiind adeptul convențiilor pe termen mediu și lung, ca atare a redus producția la nivelul anului 2019. Competiția pentru GPL a fost câștigată de actorii asiatici dispuși să achite prețuri mari pentru contracte pe termen scurt. Relațiile cu Rusia stagnează și din cauza problemelor atașate conductei Nord Stream 2. Dintr-odată, se constată că vina pentru explozia prețurilor la gaze aparține UE, care a sperat la tehnologii specifice tranziției energetice și a renunțat la contractele pe termen lung și la convențiile de preț de livrare a gazelor în corelare cu prețul țițeiului. În 2018 și 2019 această tactică a funcționat și s-au plătit prețuri mai mici la gaze. Totodată UE a dispus reducerea investițiilor în exploatarea gazului metan, sperând în prețuri de import mai mici decât prețurile rezultate din producția proprie. Cu stocuri mici, țările europene se văd puse în situația să plătească prețuri mult mai mari de achiziționare a gazului metan necesar.

Ca atare, europenii constată că actuala criză energetică a fost generată de greșelile în lanț ale planificatorilor europeni. Tranziția energetică este un proces cu mai multe etape, iar măsurile care au fost luate va găsi UE în postura de a nu mai controla prețurile la energie pe următoarele decenii. Poate din aceste considerente Facilitatea de Redresare și Reziliență (FRR) a alocat circa 40% din fondurile tranziției verzi pentru a reduce costurile suportate de populație și companii.

Actuala criză energetică ce afectează preponderent UE pare un șoc de scurtă durată, dar specialiștii avertizează că dimpotrivă ea va avea repercusiuni de lungă durată și se va concretiza în numeroase crize economice, mai ales într-o criză socială de proporții. Multe firme sunt

⁶ Pe larg, Shalanda Baker: „Revolutionary Power“, Issland Press, 2021.

obligate să închidă porțile din cauza prețurilor la energie, șomajul va crește și mii de gospodării vor fi puse în situația să nu mai aibă acces la gaze și energie electrică. Bumerangul Grean Deal a fost aruncat fără luciditate și acum lovește baza economică și socială a țărilor componente. Ca atare, punctele de vedere critice la politicile UE în domeniu, spre exemplificare: „Maniera contradictorie și ritmul lent cu care evoluează procesul tranziției energetice actualmente (semnalate cu claritate la Cop 26 Glasgow) se explică și prin faptul că UE s-a angajat în activitatea de tranziție fără a reglementa prețurile la energie, care evoluează în funcție de cerere și ofertă. Fără o plasă de siguranță, un eveniment ciclic neprevăzut precum cel care ne lovește astăzi riscă să aibă un efect dezastros asupra climei, cu o retragere către energii mai accesibile în ceea ce privește prețurile, dar foarte poluant, cum ar fi cărbunele. Ca atare, criza energetică prin care trecem reflectă lipsa de anticipare și iresponsabilitatea liderilor politici în materie de energie și climă”.⁷

Prin impunerea energiei regenerabile la nivelul comunității, UE este pe punctul de a-și pierde competitivitatea pe plan internațional, realizând produse mai scumpe cu energie verde în comparație cu state terțe, care oferă produse mai ieftine obținute cu energie mai ieftină. Deja Comisia Europeană și-a propus să stabilească o taxă de carbon la intrarea produselor din terțe state, care să compenseze eventualele pierderi de competitivitate cauzate de energia mai scumpă. Această măsură se va propaga și în interiorul comunității, accentuând competitivitatea intracomunitară.

România și criza energetică. România, în numele intrării în UE, a fost ascultătoare și a luat din timp măsurile ce se preconizau prin Grean Deal. Așa se face că actuala criză energetică găsește România cu industria energetică pe cărbuni destructurată în întregime, cu amânarea extracțiilor de gaze din Marea Neagră și cu investiții minime în celelalte sisteme de producere și distribuție a energiei.

Chiar și acum, România are un mix energetic apreciat, cu 36% din energie ce provine din hidrocarburi, circa 20% din centrale nucleare și 16% din surse regenerabile (eoliană, solară, geotermală etc.). Cu toate acestea, „În 21 septembrie prețurile la energie electrică crescuseră cu 24,7 față de nivelul din septembrie 2020, iar prețurile la gaze crescuseră , în același interval, cu 20,6%. În mare măsură , aceste evoluții erau rezultatul dublării, până la nivelul de 63 de euro/tonă, a prețului certificatelor de carbon europene, care-i obligă pe emitenții de bioxid de carbon să plătească pentru aceste emisiuni, într-un efort de a reduce emisiile nete de gaze de seră, până în anul 2030, cu 55% față de nivelul anului 2019”.⁸ Din nefericire, creșterea prețului certificatelor europene nu este singura responsabilă pentru creșterea prețurilor la energie și gaze naturale. La această creștere trebuie să se adauge și urmări ale deciziilor politice interne, care s-au materializat în: liberalizarea intempestivă a pieței de energie, reducerea drastică a

⁷ Michael Gay et SamueleFurfari: UE ne respecte pas ses propres traites, European Scientist, 08/2021.

⁸ Valentin Lazea, Cum asimilăm schimbarea?, articol, Cronicile, no. 88/2021, p. 94.

investițiilor în capacități energetice complementare sau adiacente după anul 2015, un nivel modest de gestionare a rezervelor de stat prin politicile de contractări printr-o îmbinare competitivă a celor pe termen scurt cu cele pe termen mediu și lung, agrearea nejustificată a angajamentelor pe termen foarte scurt în detrimentul celorlalte etc.

România a fost total de acord cu scopul final urmărit de UE, acela de schimbare a economiilor, utilizând elemente de preț, astfel încât să devină neeconomicoasă orice investiție în noi capacități de producție bazate pe hidrocarburi și să susțină investițiile în capacități specifice energiei regenerabile, pentru limitarea încălzirii globale. Măsurile europene privind energia au condus la scumpiri europene ale energiei, care afectează mai mult sau mai puțin toate statele europene. Pe plan european se discută diferite formule care să apere situația gospodăriilor și firmelor care nu pot să susțină facturile la energie electrică și gaze. Printre acestea, cele mai vocale fac referire la: renegocierea, la nivel european, a țințelor de reducere a emisiilor de gaze de seră și a prețului certificatelor de carbon; concentrarea într-o singură entitate producătoare de energie a tuturor producătorilor autohtoni; reducerea sau renunțarea colectărilor de către stat a accizelor, taxei pe valoarea adăugată și a altor taxe ce țin actualmente de domeniul energetic; plafonarea pentru o bună perioadă de timp a prețului produselor energetice. Oricare dintre aceste demersuri este combătut economic și politic la nivel comunitar.

În efortul european de a realiza o tranziție spre o economie cu un conținut rezonabil de carbon, în România se vor înregistra mulți perdanți: gospodării și firme. Pentru că familiile cu venituri mici sunt cele mai vulnerabile, statul român a decis să întocmească o listă cu consumatorii vulnerabili către care să deschidă o linie de subvenționare a unor consumuri limitate. Consumatorii considerați pe moment nevulnerabili vor fi nevoiți să se adapteze la condițiile noi de viață, vor reduce consumurile, vor aduce îmbunătățiri energetice locuințelor sau vor plăti mai mult, până când și aceștia vor fi nevoiți să apeleze la mila publică.

La nivelul firmelor, intervenția statului în subvenționare este limitată de reglementări comunitare. Sectoarele cele mai afectate de criza energetică sunt cele din domeniul producției de îngrășăminte chimice, de siderurgie și prelucrarea metalelor, de materiale de construcții, de sticlărie etc., dar mărirea prețurilor de producție în aceste sectoare se vor propaga devastator în industria construcțiilor, a construcțiilor de mașini, a fabricării medicamentelor etc., toate vor marca nivelul de trai al oamenilor.

Multe dintre fabrici vor fi nevoite să-și închidă porțile sau să-și reducă activitatea. Deja Alro Slatina a și demarat public acest proces, cu repercusiuni sociale importante.

Pentru România, PNRR oferă posibilitatea reducerii dependenței de energia fosilă, dar necesită eforturi mari în a atinge nivelurile solicitate de angajarea finanțărilor. Firmele românești fiind obligate să se retechnologizeze pentru a face față, în primul rând, competiției intracomunitare în ceea ce privește amprenta de carbon pe produs național.

Concluzii

Încălzirea atmosferei a devenit o constantă a vieții pe Pământ, de care nu toate țările sunt vinovate în egală măsură. La punerea în aplicare a măsurilor de reducere a carbonului din atmosferă, în cadrul comunității mondiale, se pare că unele țări sunt mai egale decât altele, și stabilesc măsuri care trebuie să fie respectate mai întâi de celelalte țări. Actuala criză energetică pe pământ comunitar constituie un șoc temporar care anunță probleme de lungă durată, ce se vor regăsi în dramatice crize economice și mari drame umane. Începutul este dat de scumpirea fără precedent a energiei electrice și gazelor, scumpire pentru care nu este pregătit nici mediul de afaceri, nici cea mai mare parte a consumatorilor casnici. Pentru anii următori, tranziția la noi surse de energie va duce la falimente în lanț în mediul economic și la sărăcire în masă a multor categorii de gospodării. România se pare că deja este în prima linie a țărilor care suportă scumpirea energiei, sărăcirea populației și falimentarea unei bune părți a mediului de afaceri, dar speră ca astfel să-și aducă responsabil aportul la reducerea emisiei de carbon în atmosferă.

BIBLIOGRAFIE

- BAKER S., „Revolutionary Power“, Issland Press, 2021;
CRĂCIUN R., Fără ipocrizie, despre incapacitatea de-a limita încălzirea globală, articol, Cronicile, no.88/ 2021;
DASH M., Mania lalelelor, Editura Umanitas, București, 2014;
GAY M., FURFARI S., UE ne respecte pas ses propres traits, European Scientist, 08/2022;
IONESCU A, Revoluția climatică se amână, articol, Cronicile, no.88/2021;
LAZEA V., Cum asimilăm schimbarea?, articol, Cronicile, no. 88/2021.

